21.6.1571: Ο ΛΑΛΑ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΔΙΑΤΑΖΕΙ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ Η ΟΠΟΙΑ ΠΕΡΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Η περιοχή της κεντρικής αγοράς της Αμοχώστου πριν από την τουρκική εισβολή. (Αρχείο Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών)

Μέσα στην περικυκλωμένη από τους στρατιώτες του Λαλά Μουσταφά ή Μουσταφά πασά πόλη της Αμμοχώστου, τον Απρίλιο-Μάϊο του 1571, τα πράγματα άρχισαν να γίνονται συνεχώς όλο και πιο δύσκολα.

Οι ελλείψεις σε τρόφιμα, πολεμοφόδια και άλλα υλικά πολέμου ήταν τεράστιες, ενώ η άμυνα της πόλης είχε αποψιλωθεί μια και πολλοί αξιωματικοί και άνδρες είχαν σκοτωθεί.

Παράλληλα οι κάτοικοι της πόλης, βλέποντας απογοητευμένοι ότι η μαζική βοήθεια που περίμεναν από τη Βενετία δεν έφθανε, άρχισαν τις μεμψιμοιρίες και έφθασαν μέχρι την άσκηση πίεσης στον αρχιστράτηγος της Αμμοχώστου Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο να παραδώσει τη πόλη στους Τούρκους, θεωρώντας άσκοπη κάθε άλλη αιματοχυσία.

Ετσι κοντά στην πίεση του Λαλά Μουσταφά, που καθημερινά έστελλε μηνύματα στον Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο να του παραδώσει την πόλη, ο αρχιστράτηγος της πόλης είχε τώρα και τους κατοίκους να του ζητούν κάτι τέτοιο.

Ο ίδιος όμως επέμενε να αρνείται και να απορρίπτει κάθε αξίωση να παραδώσει την πόλη.

Στις 21 Ιουνίου με τα τείχη της Αμμοχώστου μισογκρεμισμένα και τους υπερασπιστές της εξαντλημένους, ο Λαλά Μουσταφά τέθηκε επικεφαλής των δυνάμεων του και διέταξε γενική επίθεση εναντίον της Αμμοχώστου με όλα τα μέσα.

Η επίθεση ήταν και άγρια και πολυαίμακτη με αποτέλεσμα ο Λαλά Μουσταφά να χάσει τουλάχιστον 80.000 άνδρες όπως παραδέχθηκε αργότερα ο ίδιος.

Ας δούμε αυτές τις δύσκολες στιγμές των υπερασπιστών της Αμμοχώστου μέσα από τις αφηγήσεις του Αρχιμανδρίτη Κυπριανού και του στρατηγού Αντζελο Γκάττο που τραυματίστηκε στη μάχη της Αμμοχώστου και κατέληξε στις τουρκικές φυλακές αιχμάλωτος.

Ο Αρχιμανδρίτης Κυπριανός σε μια συνοπτική περιγραφή των γεγονότων που ακολούθησαν τη γενική εξόρμηση εναντίον της Αμμοχώστου σημειώνει:

"Την 21ην Ιουνίου (1571) λοιπόν, οι εχθροί έδωκαν φωτίαν εις το λαγούμι του πύργου του Αρσεναλίου, ο κρότος έσεισεν εκείνο το μέρος και πάντας τρόμαξε.

"Ευθύς ώρμησαν οι εχθροί αλαλάζοντες, έφθασαν να στήσουν τας σημαίας εις την κορυφήΝ, αλλά Πέτρος κώμης και Μαρτινέγκος με τας συντροφίας των,

αποφασισμένοι να αποθάνωσιν, αντιστάθηκαν με ανδρείαν αληθινά αμίμητον, κατέσφαξαν πλήθος των εχθρών, και ο Μπραγαδίνος Βαγλιόνες και Κουερίνης έστεκαν ανακαινίζοντες τους στρατιώτας.

Ο Τύμβος του Λαλά Μουσταφά στην Αμμόχωστο

"Τέλος μη δυνάμενοι οι εχθροί να ανέβουν τα τείχη, ολίγοι κατ' ολίγοι εστράπησαν εις τα οπίσω και με όλας τας φοβέρας του Μουσταφά και υποσχέσεις.

"Πλήθος πολύ των εχθρών εθανατώθησαν, και από τους μέσα ως εκατόν φονευμένοι και πληγωμένοι, με μερικούς οφφικιάλους εκλεκτούς εβάστασεν η ορμή αρκετάς ώρας.

"Την νύκτα, μη έχοντες καιρόν οι αποκλεισμένοι να διορθώσουν τα τείχη, εμεταχειρίσθησαν πετζία, κανναβάτζες, ξύλα, πεύκια, ως και σινδόνια, τα οποία γεμίζοντες χώμα βρεγμένον, έβαλαν εις τα χαλασμένα τείχη.

"οι στρατιώται και στρατηγοί αγρύπνουν νύκτα και ημέραν, μη δίδοντες αυτούς καιρόν οι εχθροί, ουδέ σχεδόν το μεσημέριον να αναπαυθούσι.

"Τη 29 Ιουνίου, πάλιν οι εχθροί έδωκαν φωτίαν εις το λαγούμι του Ριβελλίνου, εχάλασε πολύ μέρος του τείχους, εκείθεν εύρον οι εχθροί ευκολίας και ώρμησαν, παρών ο Μουσταφασάς, αλλ' ο κόντε Ερκόλες, έδειξε την ανδρείαν του μετά του Καπετάν Μεάνη Κέλιου, Ερασμίου και πολλών οφφικιάλων, έσπρωξε τον εχθρόν με πολλήν του φθοράν, πολλαί γυναίκες εις αυτήν την ορμήν έδειξαν ανδρείαν θαυμαστήν, διατί με άρματα με πέτρας, με ξύλα, από πάνω εκτύπουν τους εχθρούς και υπηρετούσαν εις χρείας των πολεμούντων, φέρουσαι νερόν, βοηθούσαι εις την μεταφοράν ή ξύλων, ή αρμάτων και εις κάθε άλλο, έχουσαι προ οφθαλμών τον κίνδυνον της Λευκοσίας.

"Βλέποντες δε οι εχθροί ότι και εις αυτήν την ορμήν απέτυχαν, άρχισαν να πλήττουσι την πόλιν και το τείχος με ακατάπαυσον φωτίαν των κανωνίων και μετά ταύτα ησύχασαν έως εις τέσσερας ημέρας, εις οποίας οι αποκλεισμένοι έπασχον να διορθώσουν τα χαλασμένα μέρη και να φέρουν χώμα μέσα διά να υψώσουσι προφυλακάς.

"Τη 10 Ιουλίου ώρμησαν οι εχθροί να κυριεύσουν την πόρτα της ΛεμεσοΛ και εις αυτήν την συμπλοκήν ο ανδρείος Βαγλιόνες με ένα εξαίρετον σώμα σολδάτων, ώρμησε κατά των εχθρών, εθανάτωσε πολλούς και άλλους εσκλάβωσεν, άλλους

εφυγάδευσεν, έδωκε φωτίαν εις ένα λαγούμι εκεί αγνώριστον από τους εχθρούς και επέταξαν εις τον αέρα ως 400.

"Απόκτησε και ένα μπαϊράκι των εχθρών, και οι λοιποί πάλιν εστράφησαν εις τους τόπους των, όσοι έμειναν ζωντανοί.

Η Αμμόχωστος στη σύγχρονη εποχή πριν από την τουρκική εισβολή. Η χρυσή αμμουδιά της κατακλύζεται από κόσμο (Αρχείο ΓΤΠ)

"Η σταθερότης των ολίγων τούτων ηρώων εξέπληξε τον Μουσταφάν, διά τούτο επενόησε και έρριψαν εις τον χάνδακα πλήθος ξύλα και πίσσαν και κατράμια και κάθε άλλην ύλην, βρωμεράν και έδωκαν φωτίαν, ώστε αυτή η δυσωδία πολλά εστενοχώρησε τους αποκλεισμένους εις τέσσαρας ημέρας.

"Αλλά τί; Οι δυστυχείς δεν είχον σχεδόν ουδέ νερόν να πίουν, το κρέας των ίππων, των σκύλλων και των ακαθάρτων ζώων με ολίγον κριθόψωμον, με ολίγα κουκκία και ξίδι, ήτον καλλιωτέρα των τροφή.

"Επενόησαν μηχανάς διά να αντισταθούσι και διά ξίφων και διά φωτίας, αλλ' η πείνα είχε περισσοτέραν ισχύν από αυτάς.

"Τη 24 Ιουλίου έδωκαν φωτίαν οι εχθροί εις τα λαγούμια από δύω μέρη και ώρμησαν ομοίως και τη 26 προς τα ξημερώματα, αλλ' η καύσις του ηλίου τους εχθρούς κατέστησεν αδυνάτους εις την εξόρμησιν, εφονεύθησαν ως τριακόσιοι και χριστιανοί με πληρωμένους μόλις εκατόν.

"Ετραβίχθησαν οι εχθροί, και ένδον άρχισαν να τρομάσσουσι πλέον, πως εις άλλην ορμήν του εχθρού δεν εδύνοντο να αντισταθούσι, διατί από πολλά μέρη καταχαλασμένα τα τείχη, στράται εις τον χάνδακα διάφοραι, φωτία του εχθρού ακατάπαυστος, η στενοχωρία εις αυτούς των αναγκαίων της τροφής και του πολέμου ηύξανε, αι ασθένειαι επολυπλασιάσθησαν, αι φωναί του λαού, και οι αναστεναγμοί εγέμιζαν τον αέρα από κάθε μέρος θλίψις και κίνδυνος και ελπίδα βοηθείας ουδεμία.

"Διά τούτο και λαός και στρατιώται παρεστάθησαν εις τον Μπραγαδίνον φωνάζοντες έλεος, να τους λυπηθή και να παραδώση την πόλιν εις τον εχθρόν, αν είναι τρόπος να γλυτώσουσι την ζωή, διατί η ούτως η άλλως είναι χαμένοι, και από την μάχαιραν του εχθρού δεν είναι τρόπος αποφύγουσιν.

"Εστοχάσθη ο Μπραγαδίνος, εσυμβούλευσε τους να καρτερίσουσιν έτι ολίγας ημέρας, πως ελπίζει βοήθειαν, αλλά του απεκρίθησαν εκείνο οπού δεν ήλπιζεν".

Τη σκηνή αυτή περιγράφει και ο Αντζελο Γκάττο:

" Στις 2 του μηνός (Ιούλιος 1571) ο σεβασμιότατος επίσκοπος Λεμεσού, πήγε στο ημιπύργιο Ναντούτζι, όπου διέμενε ο εξοχότατος κύριος Βραγίνος- ο οποίος εξαρχής είχε επιλέξει τη θέση εκείνη ως διαμονή του.

"Ο εκλαμπρότατος κύριος Αστόρρε διέμενε στο ημιπύργιο της Αγίας Νάπας, ώστε να είναι έτοιμος για κάθε περίσταση.

"Και ο εξοχότατος κύριος Λορέντζο Τιέπολο, ο στρατηγός της Πάφου, είχε επιλέξει το ημιπύργιο της Αγίας Βαρβάρας.

"Ο προαναφερθείς επίσκοπος παρουσιάστηκε στην Αυτού Εξοχότητα και σε πολλούς άοπλους κυρίους και στρατηγούς και επέδωσε σ' αυτούς μια ικετευτική επιστολή εκ μέρους ολοκλήρου του λαού.

"Εζητείτο όπως παραδοθεί η πόλη ισχυριζόμενος ότι δεν επρόκειτο να έλθει οποιαδήποτε βοήθεια.

"Ελεγε ότι η πόλη ήταν πλέον αδύνατη και ήταν τόσος πολύς ο θάνατος που καθημερινά θέριζε την πόλη, ώστε κάθε μονάδα είχε παραμείνει μόνο με 150 άνδρες, ιταλούς, Ελληνες και Αλβανούς.

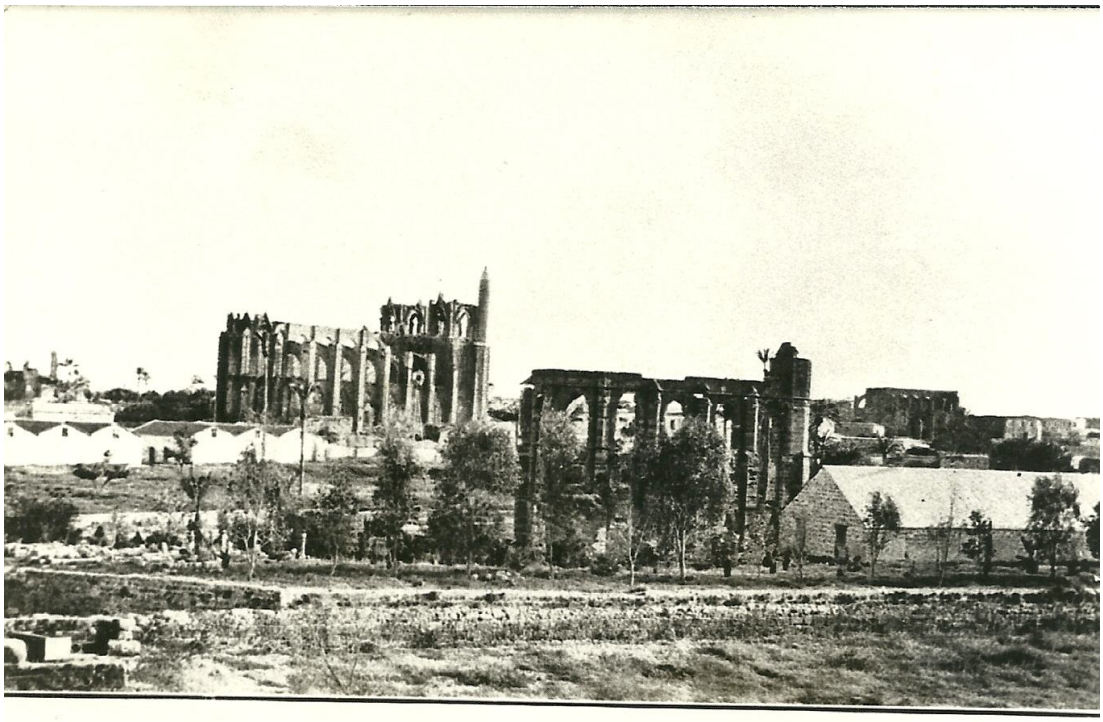

E MOSQUE (CATHEDRAL OF ST. NICHOLAS) AND RUINS OF ST. PETER AND ST. PAUL.

Τα ερείπια του καθεδρικού ναού Αγίου Νικολάου και του ναού των Αγίων Πέτρου και Παύλου στην Αμμόχωστο

"Επέδειξε ακόμη η αυτού σεβασμιότητα ότι ένα τμήμα του τείχους, εκτάσεως μισού μιλίου ήταν ήδη ερειπωμένο από τους συνεχείς κανονιοβολισμούς, έτσι που και αμάξια ακόμη μπορούσαν εύκολα να εισέλθουν στην πόλη.

"Υπέδειξε επίσης ότι οι εχθροί είχαν κατασκευάσει πλήθος από σήραγγες που επικοινωνούσαν με όλα τα ανοίγματα και όλες τις κανονιονοστοιχίες.

"Πρόσθεσε δε ότι εστερούντο καθε αμυντικής δυνατότητας.

"Αφού λοιπόν είπε δεν μας έμεινε τίποτα άλλο, τί πράγμα ήταν δυνατό να αντιτάξουμε στο πλήθος των εχθρών;

"Υποστήριξε επίσης ότι ήταν ακατόρθωτη η αντίσταση, εφ' όσον οι Ιταλοί και οι Αλβανοί και όλος ο λαός, από τον γεροντότερο μέχρι τον νεότερο, προσπαθούσαν κάθε νύκτα να επιδιορθώνουν τα τείχη, ενώ τις ημέρες ήσαν υποχρεωμένοι να υπερασπίζονται με τα όπλα αυτά που έκτιζαν τα βράδια.

"Αλλά δυστυχώς ελάχιστο άντεχαν, διότι με το πρώτο φως της ημέρας οι πρώτοι εχθρικοί κανονιοβολισμοί τα κατέστρεφαν και τα ερείπωναν.

"Είπε ακόμη πως εάν ο λαός βεβαιωνόταν ότι επρόκειτο να έλθει τελικά ο χριστιανικός στόλος για να τον βοηθησει, τότε μόνον αυτός ο λαός περιλαβανομένων των γυναικαιπαίδων, θα έχυνε το αίμα του, όπως και στο παρελθόν.

" Αλλά εάν οι Αυτών Εξοχότητες δεν είχαν τη βεβαιότητα ότι θα έφθανε τελικά βοήθεια, τότε τις ικέτευε να την παραδώσουν ώστε να μη δουν, προς μεγάλη τους

θλίψη, τους εαυτούς των και τις οικογένειες των να χάνουν ταυτόχρονα και την τμή και τα υπάρχοντα και την ζωήν των.

"Αφού ο Εξοχότατος κύριος Βραγαδίνος άκουσε προσεκτικά ολόκληρο το πριεχόμενο της αιτήσεως, παρακάλεσε την Αυτού Σεβασμιότητα όπως εκείνη την στιγμή τελέσει την θεία λειτουργία.

"Αμέσως η Αυτού Σεβασμιότητα φόρεσε την ιερατική της στολή, ανήλθε στο άγιο βήμα και άρχισε να τελεί την λειτουργία.

"Μετά την ανάγνωση του Ευαγγελίου, ο Εξοχότατος κύριος Βραγαδίνος εγονάτισε μπροστά στην Αυτού Σεβασμιότητα και, κοιτάζοντας προς τα αγιώτατα μυστήρια, μίλησε προς τον λαό με δάκρυα στα μάτια.

"Ευχαρίστησε για την πίστη και τη γενναιότητα του, που επέδειξε σε κάθε περίσταση.

"Εκφωνώντας δε μια μακρά ομιλία, ενεθάρρυνε τον λαό προτρέποντας τον να παραμείνει το ίδιο πιστός για 15 ημέρες.

"Διότι η Γαληνοτάτη Εξουσία με κανένα τρόπο δεν ήταν δυνατό να μας εγκαταλείψει και ήλπιζε ότι σύντομα θα κατέφθανε ιανοποιητική βοήθεια.

"Εάν δε περάσει το σύντομο αυτό διάστημα χωρίς να φθάσει θα επανεξετάζαμε το ζήτημα για να δούμε τί θα κάνουμε.

" Ακόμη διακήρυξε στους συγκεντρωθέντες ότι αυτός ο αγώνας ήταν ένδοξος και ότι αυτού θα κερδιζόταν η αθανασία.

" Διαβεβαίωσε τον λαόν ότι η κατάσταση στην οποία βρισκόταν η πόλη ήταν τέτοια ώστε ήταν σε θέση να αντισταθεί για πολλές ακόμη ημέρες.

"Και για πολούς άλλους στρατιωτικούς λόγους.

"Και με δυνατή φωνή παρότρυνε όλους να διώξουν τον οποιοδήποτε φόβο, διότι όλα όσα είχαν υποφέρει θα μετατρέπονταν σε αιώνια ανακούφιση και χαρά.

Αμμόχωστος 1878. Του J.P. Foscolo (επανέκδοση του βιβλίου του, από τη Λαϊκή Τράπεζα)

"Αμέσως το πλήθος τον διέκοψε, φωνάζοντας: "Θα περιμένουμε, θα περιμένουμε".

"Και όλοι επέστρεψαν κατόπιν στις θέσεις τους και άρχισαν τις εργασίες τους ως συνήθως".

Οι άνδρες του Μαρκαντώνιου Βραγαδίνου επέστρεψαν στις θέσεις τους και έδειξαν ότι, παρά τις ανησυχίες τους, θα έδιναν πίστωση χρόνου και αν τους επιβαλλόταν, ήσαν αποφασισμένοι να πωλήσουν πολύ ακριβά το τομάρι τους στην κυριολεξία.

Στις 14 Ιουλίου ύστερα από μια νέα μαζική έφοδο των τούρκων ακολούθησε μαζική σφαγή των τούρκων που είχαν μάλιστα κατορθώσει να ανέβουν μέχρι το τείχος αλλά αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν.

Σημειώνει ο Αντζελο Γκάττο:

"Στις 14 του ιδίου μηνός (1571) εξαπέλυσαν γενική επίθεση εναντίον όλων των κανιονοστοιχιών μας που ήταν ορμητικότερη από ό,τι συνήθως.

" Αφού κατασκεύασαν ένα μεγάλο ανάχωμα στο Ραβελίνο, κτυπούσαν από εκεί την πύλη, προσπαθώντας να την καταλάβουν.

"Ο Εκλαμπρότατος κύριος Αστόρρε θεώρησε τούτο σημαντικό και έτσι παρέμεινε ο ίδιος εκεί, μαχόμενος κατά των εχθρών, οι οποίοι είχαν ενισχυθεί εκεί τόσο πολύ, ώστε ο ένας δεν μπορούσε να δει τον άλλο, και άρχισαν να κτυπιούνται μεταξύ τους.

2011: Ελληνες πρόσφυγες σεριανίζουν στην παραλία ης κατεχόμενης Αμμοχώστου (περιοχή γλώσσας)

"Την κατάλληλη στιγμή η Αυτού Εκλαμπρότητα διενήργησε αντεπίθεση, που έγινε με τάξη, και σκότωνε όσους συναντούσε.

"Οποιος δε από τους τούρκους προσπαθούσε να διαφύγει από τα χέρια των δικών μας, είχε να αντιμετωπίσει το ύψος των πλευρών πέφτοντας στην τάφρο.

"Οι Τούρκοι όρμησαν πλήθος κατά της πύλης του Ραβελίνου, προσπαθώντας να εκδικηθούν για τα καίρια κτυπήματά μας.

"Τότε η Αυτου Εκλαμπρότητα διέταξε να πυροδοτηθεί το λαγούμι που είχε ανοιχθεί στην αριστερά πλευρά του Ραβελίνου.

"Οι συνέπειες από την έκρηξη ήσαν τέτοιες όπως επιθυμούσαν οι Χριστιανοί, διότι στα χαλάσματα από την ανατίναξη ετάφησαν 700 Τούρκοι.

"Αφού διελύθηκε ο καπνός οι δικοί μας ανέβηκαν στα ερείπια και σκότωσαν όσους είχαν γλυτώσει από την έκρηξη.

"Στη σύγκρουση εκείνη ο Εκλαμπρότατος κύριος Αστόρρε αφαίρεσε την ζωή και τη σημαία Τούρκου σημαιοφόρου, ύστερα δε από αυτό όλοι αποσύρθηκαν".